

Узагальнюючи сказане, сформулюємо наступне визначення наративу. Наратив – це художній оповідний текст, що має певну подієву структуру, організовану за допомогою оповідача. *Перспективу* подальших досліджень вбачаємо у розгляді елементів тестової структури, зокрема непрямого мовлення. Як елементарна текстова структура, непряме мовлення в британській літературі зустрічається у всіх творах, однак лише в літературі кінця XIX – XX століть непряме мовлення усвідомлюється письменниками як особливий прийом створення багатопланової розповіді. Цей період в літературі характеризується тенденцією до подолання кордонів між оповідачем і персонажем, що відображає антропоцентричну сутність і спрямованість літератури. Людина трактується як вища цінність світу, а значить, його думки і почуття, здібність до рефлексії стають об'єктом художньо-естетичного пізнання дійсності.

Список літератури

1. Андреева К.А. Грамматика и поэтика нарратива. – Тюмень: Изд-во ТГУ, 1996. – 192 с.
2. Барт Р. Введение в структурный анализ повествовательных текстов // Французская семиотика: От структурализма к постструктурализму. – М.: Прогресс, 2000 – С. 196-237.
3. Валгина Н.С. Теория текста: Учебное пособие. – М.: Логос, 2003. – 280 с. Введение в литературоведение. Учебник для вузов. Под ред. Т.Н. Пospelова. – М.: Высшая школа, 1988. – 527 с.
4. Виноградов В.В. О теории художественной речи. Учебное пособие для филол. спец. ун-тов и пед. ин-тов. – М.: Высшая школа, 1971. – 240 с.
5. Виноградов В.В. К построению теории поэтического языка // Русская словесность. От теории словесности к структуре текста. Антология. Под ред. В.П. Нерознака. – М.: Academia, 1997. – С. 168-169.
6. Волошинов В.Н. Марксизм и философия языка // Бахтин М.М. Тетралогия. – М.: Лабиринт, 1998. – С. 297-456.
7. Лотман Ю.М. О русской литературе. Статьи и исследования (1958–1993). История русской прозы. Теория литературы. – СПб: Искусство, 1997. – 845 с.
8. Падучева Е.В. Семантические исследования. Семантика времени и вида в русском языке. Семантика нарратива. – М.: Языки русской культуры, 1996. – 464 с.
9. Попова Е.А. О лингвистике нарратива // Филологические науки. – 2001. – №. 4. – С. 87-90.
10. Phillips C. In the Falling Snow. – NY: Vintage books, 2009 – 320 p.

О. Дзюбіна
(Львів)

СПІВВІДНОШЕННЯ ВНУТРІШНЬОЇ ТА ЗОВНІШНЬОЇ ПРАГМАТИКИ НЕОЛОГІЗМІВ СФЕРИ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ

У статті визначено особливості формування прагматичної компетенції, зокрема, визначено її роль та функції у розумінні висловлення іншої людини. Встановлено основні складові даного компонента. Розглянуто співвідношення зовнішньої та внутрішньої прагматики неологізмів сфери Інтернет-комунікації.

Ключові слова: лінгвопрагматика, прагматична компетенція, неологізм, лексична одиниця, семантика, синтаксична двозначність, внутрішня та зовнішня прагматика.

В статье определены особенности формирования прагматической компетенции, в частности, определена ее роль и функции в понимании высказывания другого человека. Установлены основные составляющие данного компонента. Рассмотрено соотношение внешней и внутренней прагматики неологизмов.

Ключевые слова: лингвопрагматика, прагматическая компетенция, неологизм, лексическая единица, семантика, синтаксическая двусмысленность, внутренняя и внешняя прагматика.

While the field of pragmatics is constituted of many diverse approaches without clear-cut boundaries united by a common functional perspective on language in communication, pragmalinguistics focuses primarily on the study of linguistic phenomena from the point of view of their usage. The article reviews the main aspects of researches in pragmalinguistics, establishes its relationship with other spheres in the study of the lexical system of the language. The peculiarities of pragmatic competence formation, in particular, its role and function in the understanding of utterance of another person is determined. The basic constituents of this component are established. The correlation of the external and internal pragmatics of the neologisms in the sphere of Internet-communication is looked into.

Key words: pragmatic competence, neologism, lexical unit, semantics, syntactic ambiguity, internal and external pragmatics.

Нове слово передає важливу інформацію, співвідноситься з глобальним рівнем тематичної структури тексту, тому можна припустити, що семантичне ядро неологізму, введеного у висловлення, сприяє кращому розумінню змісту і структури повідомлення. Інтернет-простір сьогодні є не тільки цифровим засобом обміну інформацією, а й комунікативною платформою для користувачів. В Інтернет-спілкуванні проявляється специфіка функціонування нових лексичних одиниць, цим і зумовлена **актуальність** нашого дослідження.

Аналіз останніх джерел з цієї проблеми. Дослідження в області лінгвопрагматики мають інтернаціональний характер і відрізняються винятковою багатоаспектністю П. Вацлавік, Г. П. Грайс, Д. Хаймз, Р. Ч. Столнейкер, Д. Вундерліх, Д. Вандервекен, Т.А. ван Дейк, Дж. Ліч, І. П. Сусов, В. В. Богданов, Л. П. Чахоян, Г. Г. Почепцов, Т. В. Булигіна, Н. Д. Арутюнова, Е. Кибрик, А. А. Романов, С. А. Сухих, В.І. Заботкіна та ін.).

В прагмалінгвістиці висвітлюється важливий момент контакту між учасниками комунікації, який забезпечується дотриманням правил Г.П. Грайса, до числа яких зараховують кількість, якість, співвідношення і модульність інформації [2, с. 173].

Мета статті – розглянути співвідношення зовнішньої та внутрішньої прагматики неологізмів сфери Інтернет-комунікації. Для досягнення поставленої мети ми виконуємо такі **завдання**: визначаємо особливості формування прагматичної компетенції; розглядаємо співвідношення зовнішньої та внутрішньої прагматики неологізмів.

Прагматика є підгрупою лінгвістики і семіотики. Термін “прагматика” по-різному трактується в сучасному мовознавстві. Це – наука про використання мови в контексті, дослідження будь-якої іншої системи комунікації з точки зору переслідуваних цілей, різних способів їх досягнення та умов, при яких ці цілі досягаються, теорія інтерпретації мовних актів. Прагматика також розуміється як теорія мовної дії. Т.А. Ван Дейк вважає, що в компетенцію прагматики входить виявлення систем, що характеризують мовну форму, значення та діяльність. Якими б різноманітними не були варіанти визначення прагматики, основним у них можна вважати те, що вони виходять зі схеми Ч. Морріса, одного із засновників семіотики, який і ввів термін “прагматика”. Вчений розділив семіотику на: 1) семантику – вчення про відношення знаків до об'єктів дійсності; 2) синтактику – вчення про відносини між знаками; 3) прагматику – вчення про відношення знаків до їх інтерпретаторів [1, с. 73].

Прагматика містить в собі теорію розмовного акту, розмовну імплікатуру, розмови у взаємодії й інші підходи до мовної поведінки. На відміну від семантики, яка досліджує значення, як звичайне або „закодоване” в мові, прагматика аналізує передачу значення, яке залежить не лише від структурного і мовного знання (наприклад, граматика, лексика і т.д.) мовця і слухача, а й від контексту висловлення, будь-які існуючі знання про тих, хто бере участь, виведення намірів мовця, та інших факторів [1, с. 51]. У цьому відношенні, прагматика пояснює, як мовці здатні подолати очевидну двозначність, оскільки значення у реченні опирається на спосіб, місце, час і т.д..

Здатність розуміти зміст іншого співрозмовника називається прагматичною компетенцією, яка розглядає мовні засоби в певних функціональних цілях (реалізація комунікативних функцій, породження мовних актів) у відповідності зі схемами взаємодії. Сюди також включають оволодіння дискурсом і когерентність, розпізнавання типів і форм текстів, іронії й пародії. Особливий вплив на формування прагматичної компетенції роблять соціально-культурні чинники [3, с. 98].

Можуть виникнути певні труднощі з двозначністю висловлень іншої людини. Наприклад: речення *“They are so sticky”* є неоднозначним. Без знання контексту, ідентичності мовця, його або її намірів, важко визначити сенс з упевненістю, оскільки слово *“sticky”* розвинуло декілька нових контекстуальних смислів:

1) клейкий, тягучий. Наприклад: *„They are so sticky I can't even chew these cakes, let alone eating”* [5]. – *Вони такі клейкі, я навіть не можу пережувати ці містечка, не кажучи вже про те, щоб з'їсти.*”

2) той, який стоїть на місці, повільно змінюється. Наприклад: *„They are so sticky, even after the earthquake the prices on real estate in this district weren't cut.*” *“Вони такі стійкі, навіть після землетрусу ціни на нерухомість в цьому районі не впали.”*

3) безкомпромісний, різкий, нетерпимий. Наприклад: *„They are so sticky, they didn't actually call me a waster but their manner was awful”* [5]. – *Вони такі різкі, вони не назвали мене напругою марнотратом, але тон був нестерпний*

4) складний, буремний, проблемний. Наприклад: „*They are so sticky, I guess these relationships will end soon, they'll definitely split up*” [5]. – Вони дуже складні, я гадаю цим стосункам невдовзі наступить кінець, вони точно розійдуться.

5) (про веб-сайти, соціальні мережі, ігри) зтягуючий, той, що заманює відвідувачів, викликає залежність. Наприклад: „*They're so sticky, they're compelling, Facebook and browser games are now a key element of many film and TV marketing campaigns.*” – Вони такі зтягуючі, такі захоплюючі, „Facebook” і браузер-ігри є зараз ключовими елементами багатьох маркетингових кампаній [5].

6) (про опцію в соціальних мережах) пост, в соціальних мережах чи форумах, який містить в собі важливу інформацію і тому закріплений так, щоб залишатись нагорі хроніки сторінки/спільноти, над всіма іншими повідомленнями незважаючи на час коли він був „закріплений” і хронологічний порядок повідомлень. Наприклад: „*They're sticky, these posts have been at the top of pages for weeks*” [6]. Вони „закріплені”, ці пости були на горі сторінок тижнями. Або ж може набути метафоричного значення: „*to come to a sticky end*” – погано закінчити; „*to be on a sticky wicket*” – перебувати в делікатному становищі; „*to have sticky fingers*” – бути злодійкуватим [5].

Аналогічно, речення „*He saw the flame*” означає, що він побачив 1) полум'я; 2) яскраве сьайво; 3) факел; 4) „флейм” (жваве обговорення якого-небудь питання в мережі, зазвичай починається з якого-небудь запального листа) 2) „наїзд” (лайка в мережі в чиюсь адресу) 3) скандальне повідомлення (гнівний лист в електронній пошті, що, як правило, не потребує відповіді). Сенс речення залежить від розуміння контексту і намірів адресанта. Як визначено в лінгвістиці, речення є абстрактним об'єктом – рядок слів, відірваних від немовного контексту, на відміну від висловлення, що є конкретним прикладом мовного акту в певному контексті. Що ближче свідомі суб'єкти дотримуються загальних слів, ідіом, формулювань, то легше іншим розкодувати їх зміст; що далі вони відхиляються від загальних виразів, то більше ширших варіацій тлумачень. Це свідчить про те, що речення не має внутрішнього сенсу; немає значення пов'язаного з реченням або словом, воно може тільки символічно представляти ідею. Значення висловлення, з іншого боку, засноване на мовному знанні і знанні немовного контексту (який може або, можливо, недостатній, щоб вирішити двозначність) [2, с. 106].

Тут ми можемо говорити про контекстну чутливість. Суспільство, у якому перебуває людина та у якому саме й відбувається комунікативний акт, – це перший і найголовніший чинник впливу на весь зміст інформації, на її сприйняття й узагалі на її сутність. „Прагматика – це вчення про відношення між мовними формами та користувачами цих форм” [1, с. 71]. Прагматика приваблива тим, що вона розглядає те, як люди розуміють одне одного. Але разом з тим прагматика є складною галуззю дослідження, адже вимагає для розуміння тієї інформації, яка знаходиться у свідомості людини, її притаманний когнітивний чинник.

Відповідно до думки Дж. Морріса, однією з властивостей знака є відношення між знаком і його користувачем – людиною. Людський фактор визнається в якості ведучого поняття мовної прагматики. Прагматика бере до уваги всі ті умови, при яких людина використовує мовні знаки. Важливим є те, що прагматика заклала фундамент нової парадигми – функціонально-прагматичної [3, с. 89]. В її центрі виявляється взаємозв'язок мови і середовища його функціонування. Прагматика допомагає антропологам зв'язувати елементи мови з ширшими соціальними явищами; таким чином, вона пронизує області лінгвістичної антропології [4, с. 101].

Дж. Ліч в своїй роботі приходить до висновку про необхідність розглядати ці дві іпостасі як такі, що доповнюють одна одну. Дж. Олвуд, вважає прийнятнішим семантико-прагматичний підхід, при якому основною функцією мовного значення визнавалася б його контекстуальна адаптованість. Дж. Морріс визначає семантику як дослідження сигніфікації, а прагматику як дослідження походження, використання і впливу знаків. Разом з тим, як відзначає А. Вежбицка у природній мові значення укладено в інтерпретації світу людиною. Воно суб'єктивне, антропоцентричне, і відображає домінуючі культурні цінності і специфічні для даної культури способи соціального впливу, „прагматичні значення” нерозривно переплетені в природній мові зі значеннями, заснованими на „денотативних умовах”. Іншими словами, формальної відмінності між семантикою і прагматикою нема [4, с. 102].

У нашому дослідженні прагматика розуміється як одна з властивостей знака, як частина його змістовної субстанції. У цьому сенсі можна говорити про прагматику слова, мовного акту, тексту. При цьому окреслюються два типи прагматики: власне (зовнішня) прагматика, яка співвідноситься з основними параметрами широкого контексту вжитого знака і яка має додаткові

сенси, які виникають в момент використання мовної одиниці в конкретних ситуаціях спілкування. З іншого боку, можна говорити про *внутрішню прагматику* або про прагмасемантику, тобто, про ті компоненти у значенні слова, які кодують на рівні системи параметри контекстів його вживання. Внутрішню прагматику ми розглядаємо як те, що є частиною семантики, те, що наказано, обов'язково, дескриптивно. Поява нового слова диктується прагматичними потребами мовця, але спрямованість нової одиниці на позначення пізнаваного об'єкта або значення закладає основи внутрішньої прагматики, яка є частиною семантики. Повноцінна модель мови існує в єдності семантичного і прагматичного аспектів, які взаємодіють як два блоки: блок референції і блок використання мови. Саме нове слово дозволяє наочно простежити діалектичний зв'язок семантичного і прагматичного начала в слові [4, с. 184].

Одним з аспектів аналізу переданого висловлення в прагмалінгвістиці є питання про передані в ході висловлення емоції. Цьому присвячують свої дослідження І.В. Кривошеєва, Н. Фриз та І. Розенгрєн. Н. Фриз, посилаючись на теорію мовних актів Дж. Серля, говорить про те, що емоційні компоненти значення висловлення не повинні так експліцитно виражатися мовними засобами, так як вони виходять зі значення всього мовного акту [3, с. 99]. Цю ж думку підкреслює І. Розенгрєн. Він додає, що емоційний бік висловлення є результатом взаємодії граматики і прагматики. В процесі побудови висловлення прагматика слова, зазвичай, не відбивається експліцитно, а присутня імпліцитно і забезпечує правильне спілкування. Особливу роль в організації спілкування відіграють лексичні одиниці з прагматичними компонентами, закодованими в емоціоналі значення, слова з “запрограмованим” емоційно-експресивним ефектом. У таких випадках прагматичні елементи експліцитні. Вони формулюють прагматичний центр висловлень. В силу своєї прагматичної маркованості та наявності у великій мірі комунікативного динамізму вони корелюють з прагматичним ефектом всього висловлювання. наприклад: „*The world is full of very lonely people, and it's safe to assume that a lot of people **lurking** and talking in online chat rooms are among them*” [5]. Іронія всього висловлення виражена новим лексико-семантичним варіантом слова “*lurk*” – зневажливий термін, що означає „*шпигувати за людьми в соціальних мережах, читати пости на Інтернет-форумах не беручи участі в обговоренні.*” Саме цей компонент створює негативний емоційний тон всього висловлення.

Семантика новоутворень характеризується деякою розмитістю, невизначеністю. Тому особливо зростає роль експліцитного контексту. Компоненти слова, що входять до складу нової одиниці, співвідносні з різними фрагментами тексту, що сприяє актуалізації семантичного ядра нового слова й індукування периферійних компонентів значення. У прагматиці значення нового слова, потрібно підкреслити такий момент, що слово втілює в собі єдність мислення та комунікації, однак воно позбавлене комунікативної самостійності. Самостійні комунікативні дії здійснюють тільки мовні одиниці від речення і вище [4, с. 221].

Результати та перспективи дослідження. Отже, можна стверджувати, що дослідницьке поле сучасної лінгвістичної прагматики містить усі ті умови, за яких людина використовує мовні засоби у спілкуванні. Лінгвістична прагматика не стоїть на місці, вона розвивається, як і кожна наукова дисципліна, демонструє тенденції до поглиблення аналізу, інтеграції з іншими дисциплінами. У наших подальших дослідженнях ми маємо намір зосередитись на утворенні та функціонуванні афіксальних неологізмів англійської мови, зокрема, їх функціонуванні у мережі Інтернет.

Список літератури

1. Богданов В. В. Речевое общение : прагматический и семантический аспекты / В.В.Богданов. – Л., 1990. – 88 с.
2. Зацний Ю. А. Інновації у словниковому складі англійської мови початку XXI століття : англо-український словник / Ю. А. Зацний, А. В. Янков. – Вінниця : Нова книга, 2008. – 360 с.
3. Green Georgia M. Pragmatics and Natural Language Understanding. – Hillsdale, New Jersey, London : Lawrence Erlbaum Associates Publishers, 1989. – 180 p.
4. Handbook of Pragmatics Manual / Ed. bi Jef Verschueren, Jan-Ola Östman, Jan Blommaert. – Amsterdam / Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 1995. – 498 p.
5. Oxford Dictionaries [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oxforddictionaries.com>
6. Urban Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.urbandictionary.com>.